

Ірина Кулик

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ВЧИТЕЛІВ ІСТОРІЇ В КОНТЕКСТІ РОЗБУДОВИ СУСПІЛЬСТВА ДЛЯ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

Iryna Kulyk

**PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR IMPROVING PROFESSIONAL TRAINING
OF HISTORICAL TEACHERS IN THE CONTEXT OF DEVELOPMENT OF
SOCIETY FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

Визначено педагогічні умови удосконалення професійної підготовки вчителів історії в контексті розбудови суспільства для сталого розвитку: створення інтерактивного середовища для ефективної педагогічної взаємодії; в змісті освіти передбачити формування системи інтегрованих знань; виховання відповідальності за сталий розвиток суспільства; зв'язок з практичною діяльністю; вивчення світового педагогічного досвіду, налагодження контактів з міжнародними організаціями, проведення спільних міжнародних заходів та проєктів з проблем сталого розвитку.

***Ключові слова:** педагогічні умови; інтерактивне середовище; сталий розвиток; активна взаємодія; інтерактивні технології.*

The pedagogical conditions for improving the professional training of history teachers in the context of building a society for sustainable development are defined: creation of an interactive environment for effective pedagogical interaction; in the content of education to foresee the formation of a system of integrated knowledge; education of responsibility for sustainable development of society; connection with practical activity; studying world pedagogical experience, establishing contacts with international organizations, conducting joint international events and projects on sustainable development issues.

***Key words:** pedagogical conditions; interactive environment; sustainable development; active interaction; interactive technologies.*

Успіх у вирішенні проблем переходу до сталого розвитку в суспільстві значною мірою залежить від педагогів, особливе місце серед яких займають вчителі історії. Історія як предмет має надзвичайно важливу роль у формуванні сучасних суспільних відносин: історичні знання навчають цінувати та поважати думку інших; розвивають здатність сприймати та аналізувати інформацію критично і відповідально, через діалог, через пошук історичних доказів та свідчень, через відкриті дебати; історичні дисципліни виховують такі важливі у сучасному суспільстві риси особистості, як толерантність, громадянська відповідальність; історичні знання допомагають молоді усвідомити себе не тільки представниками певної країни чи регіону, але й громадянами Європи і світу.

Тому надзвичайно актуальною сьогодні є проблема професійної підготовки вчителів історії до педагогічної діяльності у контексті розбудови суспільства для сталого розвитку. Постало завдання оптимізації технологій організації педагогічного процесу, акцентування уваги на мотиваційному, діагностичному та розвивальному аспектах. Освіта має бути ключовим елементом трансформації суспільства до сталого розвитку.

Аналіз наукових досліджень засвідчив актуальність проблеми професійної підготовки вчителів. Теорія та практика модернізації педагогічного процесу є предметом досліджень таких фахівців, як І.Бех, І.Зязюн, В.Кремень, О.Савченко та ін. Розробці питань фахової підготовки педагогів в Україні присвячені дослідження багатьох вітчизняних науковців, серед яких В.Андрущенко, В.Бондарь, Л.Завгородня,

Н.Ничкало, С.Сисоева та ін. Проблему формування професійної компетентності досліджували вітчизняні й зарубіжні науковці: В.Адольф, Т.Браже, В.Беспалько, М.Кларін, М.Робінсон, О.Шиян та ін.

Аналіз наукових досліджень засвідчив, що стратегія підготовки майбутніх педагогів повинна відповідати сучасним вимогам українського суспільства та європейським стандартам професійної підготовки вчителів.

Поняття “сталий розвиток” тлумачиться як “зобов’язання суспільства діяти у спосіб, що підтримуватиме життя, і дозволить нашим нащадкам жити комфортно у дружньому, чистому і здоровому середовищі” (Всесвітній комітет з питань довкілля і розвитку при ООН) [2, 10]. Основним завданням концепції сталого розвитку визначено “збереження людини як біологічного виду та прогресивний розвиток її як особистості” [2, с.15].

Аналіз психолого-педагогічної літератури з предмета та досвід педагогічної діяльності дають нам підставу виділити сукупність педагогічних умов, що сприяють удосконаленню професійної підготовки майбутніх учителів історії в контексті концепції освіти для сталого розвитку:

– створення умов для ефективної педагогічної взаємодії викладача та студента, коли і викладач і студенти є суб’єктами навчання;

– основою здобуття педагогічних знань повинно бути виконання різноманітних інтелектуальних дій, таких як: доведення, абстрагування, узагальнення, виділення головної думки;

– створення емоційно-ціннісного середовища, яке б сприяло мотивації студентів до накопичення педагогічного досвіду й формувало студента як суб’єкта майбутньої професійної діяльності;

– виховання активної громадянської позиції, відповідальності за сталий розвиток суспільства; за розвиток України, Європи та світу;

– в змісті освіти передбачити формування у майбутніх вчителів історії системи інтегрованих знань з історичних, психолого-педагогічних дисциплін; знань сутності й змісту сучасних європейських та світових тенденцій в освіті;

– оновлення науково-методичної та матеріально-технічної бази: створення нових навчальних програм, навчальних посібників, підручників, методичних рекомендацій для професійної підготовки вчителів історії, розроблених з урахуванням майбутньої діяльності в контексті розбудови суспільства для сталого розвитку;

– вивчення світового педагогічного досвіду, налагодження контактів з міжнародними організаціями, проведення спільних міжнародних заходів та проектів з проблем сталого розвитку;

– посилення практичної складової підготовки студентів.

На нашу думку, визначальною педагогічною умовою формування готовності майбутніх вчителів історії до викликів сьогодення є організація у вищих навчальних закладах інтерактивного освітнього середовища.

У словниках та енциклопедіях поняття інтерактивний визначають як здатний до активної взаємодії (*від англ. inter – взаємний, act – діяти*).

Українські науковці виділяють характерні ознаки інтерактивного навчання:

- активна взаємодія у педагогічному процесі вчителя та учнів;
- створення комфортних умов для навчання кожної дитини [4, с. 7].

Організація інтерактивних технологій передбачає моделювання педагогічних ситуацій, створення проблемних груп, залучення студентів до активної педагогічної взаємодії та дослідницької діяльності. Вагомий відсоток навчального навантаження, на нашу думку, має припадати на педагогічну практику. Посилення практичної складової професійної підготовки студентів забезпечить зв'язок теоретичної підготовки студента з навчальними планами школи. Для реалізації інтерактивного навчання необхідно використовувати кейс-метод та метод портфоліо.

Метод портфоліо передбачає ведення щоденника педагогічної практики, у якому фіксуються результати активної взаємодії викладача, студентів, учнів з подальшим аналізом власних досягнень та причин недоліків, а також передбачає проектування подальшої діяльності. Метод портфоліо дозволяє репрезентувати власний досвід, який спирається на суб'єктивне сприйняття. Студенти створюють і систематично доповнюють методичну теку розробками уроків, диференційованими завданнями, роздатковим матеріалом для дослідницької роботи учнів на уроках історії (робота з історичними документами, історичною картою, рекламою, карикатурою, плакатом тощо). Зв'язок студента зі школою допомагає адаптуватися до педагогічної атмосфери, в якій йому доведеться працювати.

Під час педагогічної практики передбачено здійснювати відеозаписи уроків, що дозволяє спостерігати за механізмом педагогічного впливу. Кейс-метод передбачає розгляд конкретної педагогічної ситуації з метою пошуку альтернативного та раціонального розв'язання проблеми. Кейс-метод реалізує можливість генерування версій, ідей, думок для розв'язання конкретної педагогічної проблеми, задіявши знання з психолого-педагогічних дисциплін.

Отже, визначальною педагогічною умовою формування готовності майбутніх вчителів історії до викликів сьогодення є організація у вищих навчальних закладах інтерактивного освітнього середовища. Використання інтерактивних технологій сприяє інтелектуальному розвитку, мотивує студентів до педагогічної діяльності, забезпечує розвиток емоційно-вольової, ціннісної сфери; формує самостійне критичне мислення; готує майбутніх фахівців до діяльності в умовах розбудови суспільства для сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. *Баханов К.О.* Навчання історії в школі: інноваційні аспекти / К.О.Баханов. – Харків: Основа, 2005. – 125 с.
2. *Боголюбов В. М., Клименко М. О., Мельник Л. Г., Прилипко В. А., Клименко Л. В.* Стратегія сталого розвитку / В.М.Боголюбов, М.О.Клименко, Л.Г.Мельник, В.А.Прилипко, Л.В.Клименко. – Херсон: Олді-плюс, 2012. – 446 с.
3. *Про освіту* [Електронний ресурс]: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>.
4. *Пометун О., Пироженко Л.* Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О.Пометун, Л.Пироженко. – К.: А.С.К., 2004. – 191с.

Кулик Ірина Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін, Національний університет “Чернігівський колегіум” імені Т.Г.Шевченка (вул. Гетьмана Полуботка, 53, Чернігів, 14013, Україна).

Kulyk Iryna – Associate Professor, Department of Pedagogy and Methods of Teaching History and Social Sciences, National University of “Chernihiv Collegium” (Hetmana Polubotka Str., 53, Chernihiv, 14013, Ukraine).
e-mail: 22Kulik@gmail.com